

VARIATIES OP EEN ZAKELIJKE TEKST

Voor mij ligt een tekst : Herman Teirlincks radiorede bij de Belgische Nationale Feestdag van 21 juli 1954. Een nogal vervelende toestraak, die dus in verschillende bloemlezingen staat. (Bewijs voor Teun van Dijks stelling dat al die bloemlezers van elkaar afschrijven ?) Die tekst is een uitdaging : wat zou je met zoiets in de klas allemaal kunnen doen ?

- Je zou hem kunnen voorlezen terwijl de leerlingen alleen maar luisteren; of beter nog hem op een band zetten en zo laten beluisteren. Daarna vraag je iedereen om de hoofdlijnen van het betoog op te schrijven. Klasgesprek : Wat onthoudt de doorsneeluisteraar van zo'n toespraak ? Waarvoor dient ze dan ?
- Je zou stilistisch onderzoek erop kunnen doen om na te gaan waar de verheven toon uit voortkomt, waar het clichétaalgebruik zit, hoe hij het groepsgevoel wil opwekken en zo concluderen tot het ritueel, maatschappijbevestigend, versluisend karakter van deze toespraak.
- Je zou er samenvattingen van kunnen laten schrijven. Een keer voor De Standaard, een keer voor 't Pallieterke, een keer voor het agentschap Belga.
- Je zou een samenvatting kunnen laten schrijven voor iemand die aan een proefschrift voor Teirlinck werkt, voor iemand die een studie maakt over gelegenheidstoespraken, voor een politicus.
- Je zou de zeven delen van de klassieke redevoering erin aan kunnen laten wijzen, die staan erin, maar daar zie ik het nut niet erg van in, want ik heb ze nog nooit elders ontmoet.
- Je zou kunnen laten discussiëren over de vraag of de problemen die Teirlinck aansnijdt nu (25 jaar later) nog belangrijk zijn. Dan moet je ze er wel eerst even uithalen en vergelijken met wat in de kranten en weekbladen staat.
- Je zou kunnen praten over de zin van nationale feestdagen. Wie viert wat, hoe en waarom ?
- Je zou de tekst kunnen laten herschrijven in korte zinnen en eenvoudige woorden, zodat iedereen hem verstaan kan.
- Je zou hem kunnen laten bewerken tot een script voor een TV-film, voor een reclamespot.
- Je zou de hele zaak tot een affiche of tot een pamfletje kunnen laten omwerken.
- Je zou het kunnen laten omwerken tot een radiotoespraakje van 30 seconden (AFM-stijl : "Just see your local education officer...")

- Je zou de toespraak kunnen laten omzetten in dialect en dan praten over de vraag of dat gaat.
- Je zou de speech kunnen laten volzetten met modale woorden die onzekerheid uitdrukken, die zekerheid uitdrukken.
- Je zou hem kunnen laten voorlezen op romantische, opzwepende, samenzweerderige, aarzelende, militaire, notariële, zalvende toon.
- Je zou hem kunnen laten overdoen in jabber-aalk.
- Je zou hem kunnen laten voorlezen voor één man, voor een klein groepje, voor een heel Sportpaleis vol.
- Je zou een zin ervan kunnen laten rondfluisteren en zien wat ervan overblijft als hij rond geweest is.
- Je zou een radiorede kunnen laten maken bij de Nationale Feestdag van de Seychelleneilanden, van het vorstendom Maaseik.
- Je zou lezersbrieven naar de krant kunnen laten sturen over deze toespraak.
- Je zou een schema van deze toespraak kunnen laten maken, nadat je eerst alle zinsverbanden hebt laten aanstrepen.
- Je zou uit de tekst kunnen laten afleiden wat voor iemand die Herman Teirlinck was.
- Je zou kunnen enkele sarkastische opmerkingen maken over de tekst, op tien minuten tijds wat dingen erover dicteren voor hun schrift en dan iets interessanter gaan doen.
- Je zou kunnen beslissen deze tekst niet te behandelen omdat je er geen enkele relevante doelstelling meent mee na te kunnen streven.

Er is maar één onzinnige manier om met deze toespraak te gaan werken. Ik vrees helaas dat het een zeer gebruikelijke is :

- de leraar leest de tekst voor en alleman volgt in zijn boek,
- de biografie van Teirlinck volgt dan,
- de moeilijke woorden worden verklaard,
- er wordt op het bord een schema van de tekst gemaakt,
- de vragen die in het boek onder de tekst staan, worden een na een beantwoord,
- de leraar wekt de leerlingen en iedereen gaat naar huis.

En dan nog drie bedenkingen :

- wie al deze ideeën met één klas gaat uitwerken bij

één tekst overdrijft.

- uiteraard zijn deze ideeën minstens even geschikt voor toepassing op andere teksten,
- tenslotte : het behandelen van deze (elke) tekst is nogal zinloos als hij niet in een ruimer perspectief kan worden geplaatst : een reeks lessen rond bv. media, communicatie, nationalisme, vieren...

Roger.

Omtrent Het reservaat van Ward Ruyslinck

In Het reservaat vinden we Ward Ruyslinck op zijn best : nu eens grimmig, dan weer ironisch, maar altijd verbluffend door zijn taalvaardigheid en overtuigend door zijn groot inlevingsvermogen en zijn bewogen engagement. En dat alles in een boeiende en voortreffelijk gecomponeerde roman, rijk aan thema's en motieven, en boordevol interessante details.

Het hoofdpersonage Basile Jonas is de laatste individualist in een maatschappij van grijze kudde-olifanten. Met hem gaat ook de menselijkheid ten onder in de gewetenloosheid van de massa, die het individu naar een mensenreservaat verwijst.

Aan al deze aspecten probeert Omtrent Het reservaat van Ward Ruyslinck recht te laten wedervaren. De structuuranalyse wordt voorbereid in een beknopte uiteenzetting over de belangrijkste structuuraspecten van de roman : gebeuren, personages, tijd, ruimte en perspectief, telkens geconcretiseerd en geïllustreerd met voorbeelden uit Ruyslincks oeuvre. De eigenlijke tekstbehandeling begeleidt de individuele og klassikale lectuur door middel van vragen en opdrachten en situeert tegelijkertijd het boek in een ruime literaire en extra-literaire context. Met behulp van actueel transfermateriaal wordt daarbij ook de mogelijkheid geboden Het reservaat als toekomstroman te toetsen op zijn futurologische betrouwbaarheid.

De moderne didactiek poogt door middel van nieuwe methodes het receptieve, passieve karakter van het literatuuronderwijs te doen verdwijnen. Omtrent Het reservaat sluit hierbij aan door vrijwel alle didactische onderwijsvormen aan bod te laten komen : individuele en groepsopdrachten, gericht schrijven, discussies, creatieve en zakelijke opdrachten en allerlei soorten dramatische werkvormen.

Jan Uyttendaele : Omtrent Het reservaat van Ward Ruyslinck. Manteau, Brussel. Omvang : 70 blz. Prijs : 95 fr.